

VIETNAM

Odločitev, da posvetimo eno letošnjih števil »Sodobnosti« v celoti Vietnamu, nam je narekovalo prepričanje, da je vietnamska vojna v svoji socialnozgodovinski dimenziji ena temeljnih in integralnih resnic današnjega časa in sveta. Pod tem razumemo nekaj več od tega, kar je v vietnamskem konfliktu znova očitno in kar zlasti potrjuje naša zgodovinska spoznanja in izkustva: ob uporni narodnoosvobodilni vojni in neuklonljivi volji ljudstva, da brani pravico do svoje samostojnosti in svobode, ostaja tudi najbolj dovršen vojni mehanizem imperialistične agresije z neomejeno eskalacijo nasilja nad upornim ljudstvom, neučinkovit in neuspešen.

Resnica vietnamskega konflikta kot integralna resnica našega časa, zaradi katere je usoda vietnamskega ljudstva lahko že današnja ali jutrišnja usoda kateregakoli svobodoljubnega naroda na tem svetu, se kaže v navzočnosti tistih socialnozgodovinskih alternativ in njihovem spopadu, ki so bistvo naše sodobne zgodovine. Katera od obeh alternativ bo v vietnamskem konfliktu zmagala, ni odvisno od struktur in stvari, temveč od ljudi, ki se z eno ali drugo obeh alternativ identificirajo v Vietnamu in po vsem svetu in s tem odločajo o svojih bodočih strukturah. Ta resnica vietnamske vojne, je tudi naša lastna resnica, vendar v naši zavesti še ni dobila svojega pravega mesta.

Naša publicistika in naš dnevni tisk sta se komaj opazno, obrobno in izjemoma dotikala tistih vidikov ameriške agresije v Vietnamu, zaradi katerih ta vojni konflikt nima zgolj narave nevarnega žarišča, ki ogroža svetovni mir, ker se lahko vsak trenutek razširi v novo svetovno vojno, temveč pomeni možno usodo vseh narodov in držav, ki se niso pripravljene podrediti agresivnim zahtevam razvitih industrijskih civilizacij in se za ceno izgube svoje samostojnosti integrirati v sfero njihovega političnega vpliva. Miroljubna politika SFRJ in njeno dosledno in nedvoumno stališče do ameriške agresije v Vietnamu nas ne odvezuje moralnih imperativov, da ne bi spoznavali v vietnamski vojni temeljnih dilem današnjega sveta, jih identificirali kot svoje lastne in se kot celota in kot posamezniki osveščeno in dejavno opredeljevali za progresivno alternativo našega sveta. Tako spoznanje in ravnanje je lahko naša podpora vietnamskemu ljudstvu, ki je v tem trenutku najbolj izpostavljeno pritiskom imperializma ter krvavi in umira ne samo za svojo lastno svobodo in samostojnost, marveč tudi za samostojnost in svobodo človeštva. Takšna osveščena opredeljenost pa je tudi najbolj učinkovita podpora miroljubnim političnim silam in njihovim prizadevanjem, da v vietnamskem konfliktu zmagajo progresivne rešitve.

Še zlasti nas obvezuje k taki prizadeti osveščeni solidarnosti za narodnoosvobodilni boj vietnamskega ljudstva naša situacija v drugi svetovni vojni, saj je imela mnogo ne samo zunanjih, temveč tudi bistvenih podobnosti z današnjo situacijo vietnamskega naroda. Kakor je izvoršni predsednik mednarodnega sodišča za vojne zločine dr. Vladimir Dedijer na obeh lanskoletnih zasedanjih večkrat naglasil, se v spremenjenih razmerah v vietnamskem konfliktu ponavljajo dogodki, ki so nam še živo v spominu iz naše narodnoosvobodilne preteklosti.

Iz teh izhodišč smo kmalu po drugem zasedanju mednarodnega sodišča za vojne zločine v Köbenhavnu konec leta 1967 v stikih s predstavniki slovenskega odbora za pomoč Ruselovemu sodišču prišli do skupne zamisli o potrebnosti objave nekaterega manj znanega, deloma pa tudi novega gradiva o vietnamski vojni, katerega avtorji so sodniki in sodelavci mednarodnega sodišča, in gradiva, v katerem nekateri slovenski kulturni delavci izpovedujejo svoj odnos do vietnamske vojne. Mednarodno sodišče za vojne zločine je bilo ena od oblik univerzalnega odpora zoper ameriško agresijo v imenu današnje razumnosti, humanosti in kulture. Moralno moč tega sodišča je bila zlasti v bogastvu argumentov, s katerimi je razpolagalo. Razkrivanje zgodovinskih, političnih, pravnih aspektov ameriške agresije in njena obsodba na obeh zasedanjih je postala v kratkem pomembno sredstvo moralnega osveščanja javnega mnenja o tej vojni.

Že ko smo zaključili redakcijo te številke, je prišla novica, da se začnja vietnamski konflikt razpletati in je mogoče pričakovati umik ameriškega imperializma in konec vietnamske drame. O vzrokih in ozadjih najnovejšega razpleta je mogoče samo ugibati in o možnostih, kdaj in kako se bo vietnamska vojna končala, v tem trenutku lahko samo domnevamo. Toda gotovo je, da je med pomembnimi faktorji tega razpleta tisto javno mnenje, ki se je v zadnjih mesecih silovito obrnilo proti uradnim predstavnikom današnje Amerike in se je začelo zavedati usodnosti alternativ, o katerih se odloča v vietnamski vojni. K taki osveščenosti svetovnega javnega mnenja sta ogromno prispevali razumna beseda mednarodnega sodišča za vojne zločine ter odkrita in neizprosna moralna obsodba ameriške agresije.

Zaradi zadnjih dogodkov gradivo, zbrano v tej številki, ni manj aktualno. Upravičeno je sicer upanje, da gre obdobje agresionega nasilja nad vietnamskim ljudstvom h koncu. Vzroki, ki v današnjem svetu porajajo nasilje, pa še ostajajo navzoči. Samó spoznanje o potrebnosti univerzalnega odpora proti žariščem nasilja lahko premaguje stiske, ki mučijo danes človeštvo, in razrešuje dileme, v katerih se mora odločati.